ÇINARALTI

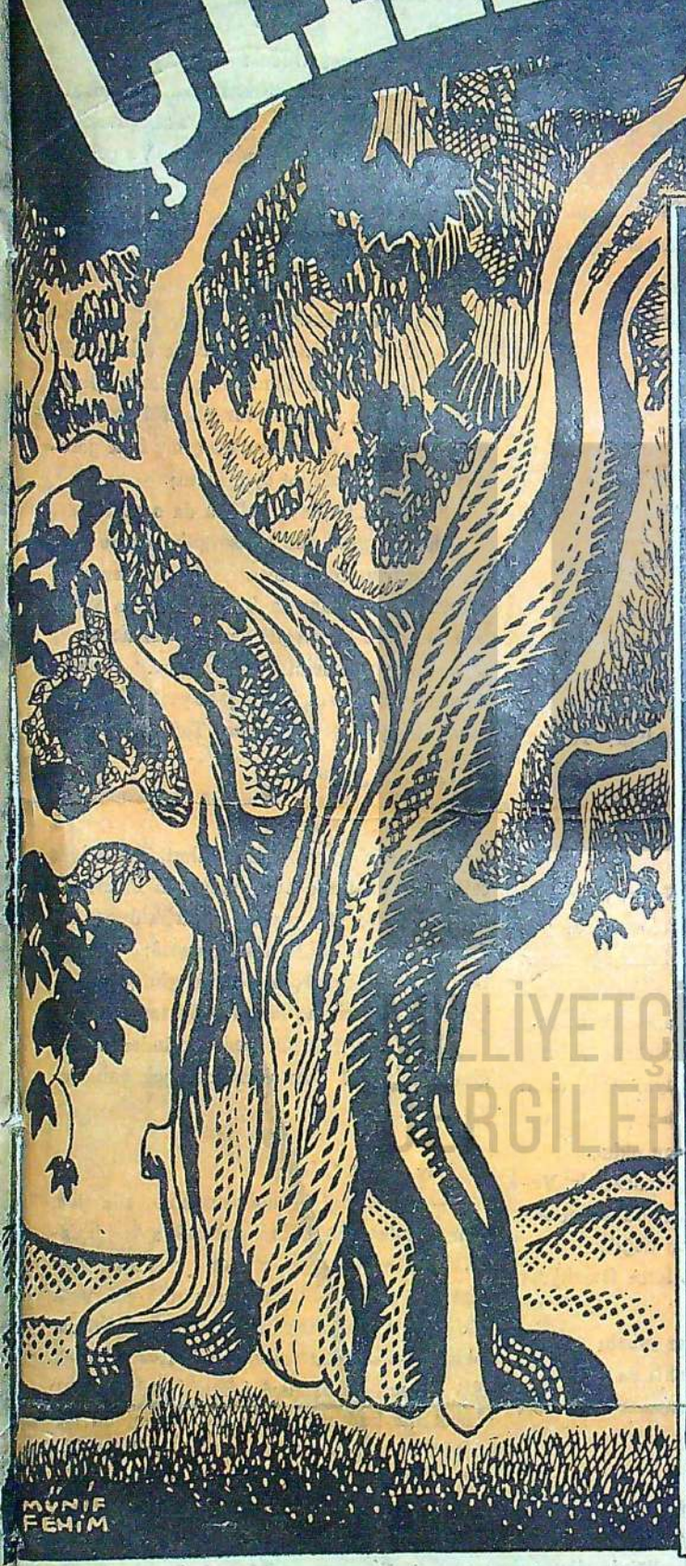

BU SAYIDA :

TARİH HOCASINA — BENİM MEZARTAŞIM!
Şairi : Mithat Cemal Kuntay

BÜYÜK MİLLET — KÜÇÜK MİLLET
Yazan : Orhan Seyfi Orhon

LONDRADA İLK TÜRK ELÇİSİ
Yazan: Adnan Giz

MEHMET KADİR KEÇEOĞLU (BAY DİYAMANDİ)
Yazan : **

TÜRKLERDE BİLGİ
Yazan :
Dr. M. Hakkı Akansel

MAHUT HİYANET VESİKASINA DAİR
Dr. N. Pasinli

SAHİCİ YENİ NESİL:
Zafer Arıkbağ

DADAŞIM
Şairi :
Rıza Ümit

ZEYBEĞİM
Şairi :
Kamer Konyalıoğlu

O. S. O.

381

HAFTALIK
FİKİR VE SANAT
MECMUASI

Sayı : 113
Kuruş : 15

T. İŞ BANKASI
Küçük Cari Hesaplar
1944 İKRAMİYE PLÂNI
KEŞİDELER : 28 İk. kânun, 2 Mayıs, 25 Ağustos, 1 İk. teşrin tarihlerinde yapılır.
1944 İKRAMİYELERİ :
1 adet ARSA (Ankarada Kavaklıderede 1024 M² - İmar ada No. 254 Parsel No. 3)

1	»	2000	Liralık = 2000. —	Lira
3	»	1000	» = 3000. —	»
4	»	500	» = 2000. —	»
10	»	200	» = 2000. —	»
10	»	100	» = 1000. —	»
100	»	50	» = 5000. —	»
150	»	25	» = 3750. —	»
300	»	10	» = 3000. —	»

Türkiye İş Bankasına para yatırmakla yalnız para biriktirmiş ve faiz almış olmaz, aynı zamanda talihinizi de denemiş olursunuz.

Dr. ŞÜKRÜ MEHMET

(SEKBAN)

Gureba Hastanesi CİLD ve ZÜHREVÎ hastalıkları sabık hekimi.

Hergün saat 10 dan 16 ya kadar.
İstiklâl Caddesi. Ankara apartıman 99

Telefon : 40916.

Millî Piyango

Size hem bir servet kazandıracak, hem de memleketimize faydalı bir hizmette bulunmak fırsatını verecek olan Millî Piyango biletlerinden almayı unutmayınız!.

Cumhuriyet Matbaası — İstanbul
Sahibi vé Neşriyat Müdürü:
Orhan Seyfi Orhon

Güvenç

Şifa için ilk adımdır!

BAYER

İLÂÇLARI

TARİHTEN FIKRALAR

Toplıyan: Salâhaddin GÜNGÖR

Tarihteki bütün meşhur simaların, hükümdarların, sadrıazamların, vezirlerin, şairlerin, zarif ve nüktedan adamların bazı vak'alar üzerine söyledikleri nükteleri, fıkraları, şiirleri sahih ve mevsuk olarak bir araya toplıyan bu kıymetli eser

Yeni çıktı.
Fiatı 50 kuruş

Adres: İstanbul, Ankara caddesi Çınaraltı idarehanesi. No. 47

Konuşmalar

Bay Ali Haydar Yeşilyurt:

— Ben sizin çok güzel şiirlerinizi hatırlıyorum. Bana gönderdiğiniz (Yedek Subay) manzumesi sizin güzel şiirlerinizden değil. Burda çok kayıtsızlık göstermişsiniz. Meselâ: (Birimiz) le (kalblerimiz) (çevirmez) le (baş eğmez) kafiye sayılmaz, bunu siz de bilirsiniz. Güzel şiirlerinizi bekliyoruz. Size ve arkadaşlarınıza gönülden sevgilerimizi söyleyiniz.

●

Bay Hidayet Yavuz:

— (Ana) isimli manzumeniz Mehmet Emin Yurdakul'un şiirlerinin tesiri altında yazılmış hissini veriyor. Hece vezni çok tekâmül etti, şiir lisanı çok inceldi. Edebi hareketi takip etmelisiniz. Şiir, en çok modaya tabi olan bir san'attir. Onu hiç ihmal etmiye gelmez.

●

Bay Mehmet Çakırtaşı:

— Sizde çok ince bir şair hassasiyeti var. Fakat çok da ihmalcisiniz. Kolay yazmıya bakıyorsunuz. Yazdıklarınızı tashih etmiyorsunuz. Bir de tekrarlanmış şeyleri söylemekten çekinmiyorsunuz. Meselâ: Şu (Bülbül) isimli manzumenizin son kıt'ası güzel. Belki de öbür kıt'aları bunun hatırı için yazmışsınız:

Aşkından sararan güller hüzünlü,
Yolcular kederli, yollar hüzünlü,
Yapraklar dökülmüş, dallar hüzünlü,
Bir hazan ilidir çınarın bülbül!

Öbür kıt'alar bu güzellikte değil. Hattâ, bence (Bülbül) mevzuuna ait bir şiir yazarken çok düşünmeli. Yeni bir şey bulmadan yazmamalı. Çünkü bu, bülbül mevzuu o kadar çok tekrarlanmıştır ki, bunu tekrar yazmayı düşünmek için mutlaka yeni bir şey bulmak lâzım. Siz, her halde şairsiniz, fakat, darılmayınız, itinasızsınız. Her şeyde itinasızlık fenadır, şiirde ise hepsinden fenadır.

●

Bay Mehmet Çınarlı:

— Şiirinizi neşredeceğiz. Tashih hatasından dolayı affınızı rica ederim. Musahhih de dikkat etmemiş. Vâkıa soyadlarında kelimelerin güzel, zarif olması hiç aranmaz. Başka illerde ne acaip kelimeler vardır ki soyadı diye kullanılır. Meselâ: Horoz kelimesi. Biz olsak, istemeyiz. Bunula beraber hakkınız var. Tekrar tekrar affınızı dilerim.

●

Bay Ahmet Şentürk:

— (İğde çiçeklerine) isimli manzumenizi aşağıya yazıyorum:

İĞDE ÇİÇEKLERİNE

Hocam Raci Ketencioğlu'na

Bahara erdim bugün
Büyüktür derdim bugün
Gönlümü verdim bugün
İğde çiçeklerine.

Bir gonca alıverdim
Düşündüm dalıverdim
Gönlümü salıverdim
İğde çiçeklerine.

Ahmet Tufan ŞENTÜRK

Kusur bulunacak bir yeri yok. Fakat bir hususiyeti, bir başkalığı, bir yeniliği de yok. Bu ufacık manzumenin içine şiirden bir ışık, bir renk, bir ses, bir şey koymalıydınız. Sadeliğin bu derecesi hoşa gitmiyor. Yenilik, başkalık ta lâzım!

●

Bay Ümit Y. Oğuzcan:

— Şiirlerinizi okudum. Nazım tekniğine vakıf olduğunuz anlaşılıyor. Fakat siz de pek âlâ takdir edesiniz ki, sadece bunu öğrenmek şiir yazmak için kâfi değildir. O kalıbın içine his, hayal ve fikir de doldurabilmek lâzım.

Şiirleriniz içinde «O giderken» isimlisi öbürlerine nazaran oldukça iyi.. Ama onun da bazı eksiklikleri var. Meslâ şu,

Artık deli dolu. Perişan oldu..

mısraını eminim ki siz de beğenmezsiniz. Vezin ve kafiye zorile Türkçeden bu kadar fedakârlık yapmak hiç te doğru değil.

Bakın şu beyit, «bir» lerin fazlalığına rağmen, güzelce..

Yaralı kalbime bir yaz sabahı
Bir mâtem gülünü taktı da gitti.

Yazmadan evvel çok okumalısınız.

●

Bay Sabahattin Çapçı:

— Mecmuamıza karşı göstermiş olduğunuz derin ve samimî alâkaya teşekkür ederim. Güller diyarından gönderdiğiniz şiiri okudum. Mısralarınız, bana, bir istidat karşısında olduğumu hissettirdi. Fakat öyle zannediyorum ki, bu şiir üzerinde hiç uğraşmamış, gelişi güzel yazmışsınız. Halbuki daha itinalı, daha titiz olmak lâzım. Bunlar muvaffak olmanın ilk şartıdırlar.

Şiirinizin son kıt'ası, bir köy atmosferi taşıyor, bu parçayı aşağıya yazıyorum:

Yayıldı ovaya çıngırak sesi
Kuzular, koyunlar meliyor.. me.. me..
Ötede bir çoban tekerlemesi
«Verdim ben gönlümü nazlı Ayşeme.»

Yazılarınızı bekliyorum.

●

Bay Mehmet Önder:

— Hakkımızda gösterdiğiniz samimî alâkaya teşekkür ederiz. Bizim asıl güvendiklerimiz, sizin gibi düşünenlerdir. Ve çok şükür böyleleri, eksik değil.

Bize çatanlara fazla değer vermiye gelmez. Şımarırlar.

●

Bay Müfit Erdoğdu:

— Bize gelen bir çok şiirlere dikkat ediyoruz. Ekserisinde tanınmış şairlerin şiirlerini hatırlatan taraflar var. Hattâ bazan öyle oluyor ki, iki şiir arasında hiç bir fark göremiyorsunuz. Sizde de öyle olmuş.

Ruhumla başbaşa kaldım da o yerde
Hülyalı günlerim ve sevgilim nerde

diye başlıyan menzumeniz, Yahya Kemalin;

Gönlümle oturdum da hüzünlendim o yerde
Sen nerdesin ey sevgili yaz günleri nerde

diye başlıyan şiirini hatırlatıyor. Bundan kurtulmaya çalışın, kendi şahsiyetinizin damgasını taşıyan şeyler yazın. Taklit, kötü bir yoldur.

●

Bay Cavit Sönmez:

— «Aynalar» ve «Tezat» isimli iki şiirinizi tetkik ettim. Sizde bir şeyler var. Fakat vezin ve kafiye sizi peşinden sürüklüyor. Hiç doğru olmıyan bir hareket, meselâ:

Daha dünden ürperdim görmüş gibi yarını
Yarın öyle korkunç ki mezarda taşım kadar,

Ne demek? Hiç Türkçede, «dünden ürperdim» denir mi? Çok okumanız, çok çalışmanız lâzım.

●

Bay Saffet Çalışır:

— Fikirlerinizin doğruluğuna söz yok. Ama, bunları şiir haline sokmak ayrı bir iştir. Böyle öğretici şiirler yazmak için, hem çok şeyler bilmeli; hem de çok usta şair olmalı. Bazı haklı sözleri vezin kalıbına sokmak, mısraların sonlarına kafiye koymak kâfi gelmez. O fikirleri âdeta (Atalar sözü) olacak bir kudrette söylemeli. Neden bu işe en gücünden başlıyorsunuz? Sizce halk şairlerini okumanızı tavsiye ederim. Onlar, bakın, güzel söz söylemenin sırrını nasıl biliyorlar. (Yolsuzlukta) isimli şiirinizin bir yerinde (mısrası) diyorsunuz. (Mısraı) demeli. Sonra bir yerinde de:

Soyumun gazileri şan vermişti her yana,
İçimizden yetişti Fatih, Tuğrul, Mevlâna.

Mevlâna da gazilerdenmiş gibi anlaşılıyor. Niye kırlardan, ormanlardan, köylerden bahsetmiyorsunuz? Bunları da bir tecrübe edin bakalım.

ÇINARALTI

Dilde, fikirde, işde birlik

Sayı: 113

İdare Evi : İstanbul, Ankara caddesi, Çınaraltı Yayınevi, No. 47

Telefon : 22129

Fiatı: 15 Krs.

20 2. Teşrin 1943 Cumartesi

TÜRKÇÜ FİKİR ve SANAT MECMUASI

Cilt : 5

Büyük Millet - Küçük Millet

Yazan : Orhan Seyfi ORHON

Arasıra, gazetelerde akıllı başlı adamların şu sözleri gözlerime ilişiyor:

«Biz küçük bir milletiz... Küçük bir millet olduğumuz için... Bugünkü dev milletlerin arasında bizim gibi küçük bir millet...»

İkide bir, bunu dillerine virt edenlerin ne söylemek istediklerini, vakıa anlıyorum. Onlar, demek istiyorlar ki: «İngilizler gibi, Almanlar gibi, Amerikalılar gibi medeniyetçe çok ileriye gitmiş, zengin, büyük sanayi memleketleriyle boy ölçüşemeyiz. Kendimizi dev aynasında görmiyelim!»

Fakat, büyük ve küçük millet mukayesesi sadece bu değildir. Bir milletin ancak bugünkü durumuna göre büyüklüğüne, küçüklüğüne hükmedilmez. O milletin tarihçe eskiliği, yer yüzündeki sayısı, şimdiye kadar büyük çapta işler görüp görmemesi de hesaba katılmak icabeder. Hele, o milletin kalkınması, kendine güvenmesi, bunun için bir ideal sahibi olması isterse bu söz hiç yerinde sayılmaz.

Galiba, bunu söyliyenler, devletle milleti karıştırıyorlar. Benim anladığıma göre bu tâbiri eski «düveli muazzama» karşılığı kullanıyorlar. Bu bakımdan geçen harpten önce Avusturya büyük bir devletti, fakat onu teşkil eden küçük milletlerdi. İtalya, yüz sene evvel küçük devletlerden ibaretti, fakat büyük bir milletti. Bugün Fransanın nüfusu 41 milyon, İngilterenin 47 milyon, İtalyanın 43 milyon... Türklerin yer yüzündeki sayısı da her halde bunlardan az olmasa gerek.

Şu halde ne millî terbiye bakımından mutlaka lüzumlu, ne de ilim bakımından bir gerçek olmıyan bu sözü bu kadar sık sık tekrarlamanın faydası ne?

«Türk milleti, büyük bir millettir» de diğimiz zaman, hemen kılıçlarımızı takınıp dünyayı zaptetmiye mi kalkacağız? Veyahut: «Büyük bir milletmişiz ya, elverir!» deyip horlamıya mı başlıyacağız?

Bence, hayır, tam bunun aksi! Büyük bir millet olduğumuz halde bu derece geri kalışımız büsbütün millî gururumuza, haysiyetimize dokunacak, onun ilerlemesine, kalkınmasına çalışmak hevesini duyacağız, ve bu yolda yürümekten bizi geri koyacak hiç bir sebep te bulamıyacağız.

Orhan Seyfi ORHON

ABONE ŞARTLARI
Yıllığı 750, altı aylığı 380, üç aylığı 200 kuruş.
Ecnebi memleketler için:
Yıllığı 1000, altı aylığı 600 kuruş

Sahip ve Neşriyat Müdürü :
Orhan Seyfi ORHON

İHTAR
İdarehanemize gönderilen eserler neşredilsin edilmesin sahiplerine iade edilmez. Bize neşrelilmek üzere gönderilen eserlerden bir telif hakkı istenemez.

Yazan: Mustafa Hakkı AKANSEL

Türklerde Bilgi

II

Türkler on beşinci yüz yıla kadar Avrupaya müsavi idiler - Sonra neden geri kaldılar? - Asrî bilginin temeli nasıl atıldı? - Bir memleket ilimde nasıl ilerler? - Türk milletinin istikbaline itimadın sebebleri..

• • • • • • • •

(Türkler, on beşinci yüz yıla kadar Avrupaya müsavi idiler, ve hattâ, ondan ileri idiler) dedik. Şimdi, bunu ispat edelim:

1 — Leon Cahun'un, yukarıda ismi geçen eserinden: (Türklerin en eski kitabı: (Kodatkobilik), bey ile âlimi bir hizada tutar) (sayfa: 186 - 187).

(Asyanın göbeğinde, barbar dediğimiz Türk, felsefesini, bir Eflâtun gibi, muhavere tarzında herkese anlatmıştı) (keza, sayfa: 187).

(Babur, Orta Asya Türklerinin şehirlerini ziyaret ettiği vakit, sanat eserlerinde gördüğü inceliklere hayran olmuştu. Saraylarının, camilerinin, hastanelerinin tezyinatını saymakla bitiremiyor. Bu devre ait, Pariş millî kitap sarayındaki minyatürler ve tazyinat, o devrin Avrupa kitaplarındakilerden hiç te aşağı kalmaz. Bu devirde, Türkler, Mir Ali Şir Nevai gibi büyük muharrirler, Uluğ bey gibi astronomlar, Şerefettin Abdurrazak gibi müverrihler, (Fakrim gururumdur) düsturunu kendi bahçesini bizzat ekerek tatbik eden Ubeydullahülahrar gibi filozoflar yetiştirdiler) (keza, sayfa: 508-510).

2 — René Grousset de, ismi geçen eserinde: (Bozkırların hâkimiyeti, sayfa: 546) şöyle yazıyor: (Hüseyin Baykara devrinde, Herat, olağanüstü parlak bir zihin faaliyeti merkezi oldu. Mir Ali Şir Nevai gibi pek büyük bir vezire malik idi. Ali Şir, Türkçenin, edebî dil olarak, Farsçaya müsavi ve hattâ onu geçebileceğini ispat hususunda çok gayret sarfetti. Herat, bu istisnai devirde, (Timur sülâlesi rönesansı) diye haklı olarak isim konan devrin Floransası oldu).

3 — Fernand Grenard'ın 1930 da Pariste bastırdığı (Baber) isimli eserinden: (Timur sülâlesi serbest fikirli insanlardı. Edebiyatın ve nefis sanatların hararetli dostları idiler. Fikir oyunlarına meraklı idiler. Hiç bir yerde ve hiç bir zaman, ne İtalyan rönessansı devrinde, ne de Fransada Valois (Valuva) lar devrinde, zekâ işlerine bu kadar samimî, ve bu kadar gösterişten uzak bir zevk ve meyil gösteren hükümdarlar görülmemiştir. Onlar, zekânın çalışmasına en müsait olan şartları yarattılar) (sayfa: 66).

PEK YAKINDA :

Ağaç Kasidesi

HALİL NİHAT BOZTEPE

Pek nefis bir şekilde tabedilmiş bir cilt halinde çıkıyor.

4 — Fransız matbaacıları cemiyetinin 1928 Noel olağanüstü (L'imprimerie et la Pensée moderne - Matbaa ve asrî tefekkür isimli nüshasında sayfa: 74) de hakkâk ve ressam Gusmann şöyle yazmıştı: (Ey Türk uygurları! Siz ki, on dördüncü yüz yılda, ağaçtan müteharrik harfleri yonttunuz, siz olmasaydınız, garbî Asya ile Avrupa, sözün üretilmesini daha çok beklerdi).

9 Mart 1936 tarihli, Ankarada çıkan (Ulus) gazetesinde, Dr. H. Koşay imzalı bir yazıda, 1925 de New-York'ta, (Grater) adında bir müellifin : (Matbaanın icadı) isminde bir kitap yayınladığı, ve bu kitapta, (ilk mütehariik harflerle basılan kitabın (Türkçe) olduğu kaydedilmiş bulunduğu yazılıdır.

Asrî ilmin gelişmesinde ise (matbaa) nın ne mühim rol oynadığı herkesce malûmdur. Demek, medeniyet dünyası (matbaa) yı Türklere medyundur. Bu ise, Türk milleti için, pek büyük bir şereftir. İlme pek büyük bir hizmettir.

5 — Çinde otuz sene bir tıbbiye mektebi müdürlüğü yapmış olan Dr. Prof. A. F. Legendre ismindeki Fransız hekiminin, 1926 da Pariste bastırdığı. (La civilisation chinoise moderne - Asrî Çin medeniyeti) isimli eserinde şu satırlar okunuyor: (sayfa : 228) : (Tarihi büyük fetihlerle doldurmuş olan bu Türko-İraniyen kavimlerin, hayrete lâyık olan canlılıkları, ve çok zaman dehaya kadar giden teşkilâtçılık ve teşebbüs kudretleri bizi hayranlığa götürür).

Demek, Türklerde pek zinde,

pek faal bir zekâ varmış. İşte, bu zekâyı, cahil ve yobaz ve hakikî İslâmlıktan haberi olmıyan din mensupları, on altıncı yüz yıldan itibaren körlettiler. Bunların çoğu, sonradan Osmanlı Türklerine katılan Türkten gayri ırklara mensup olduklarından, sanki, onlar, dini âlet ederek Türkün zekâsını körletmek suretile, Türkün kendilerini boyunduruk altına almasının intikamını aldılar.

Ernest Renan: (Questions contemporaines) isimli, 1860 da bastırdığı eserinde şöyle yazıyor: (İslâm âlemi, on üçüncü yüz yılda, müspet ilimlerin tohumlarını kendi bağrında boğmak suretile, intihar etti. Riyazî ve fizik bilgiler hakkında söylediklerimizi (tarihî ilimler) için de söyliyebiliriz. Bu ilimler, insan cinsinin şimdiye gelinceye kadar gelişmesini (tekâmülünü) idare etmiş olan kanunların aranmasından başka bir şey değildir. Onlar, içtimaî ilimlerin temelidir. Onlarsız, ancak, sağlam olmıyan, zindeliği ve cevvaliyeti olmıyan, görüşü geniş olmıyan, ihatasız dimağlar mevcut olabilir. **Şarklı, tabiatı tanımadığı içinden ziyade, tarihi bilmediği için, Garplıdan aşağıdır)** (sayfa: 76).

Ne acı! ne acı! Fakat: (her acı ilâçtır). Veya, Kayzerling'in yazdığı gibi: (her hakikat çirkin ve patavatsızdır. Amma, terakki için de lâzımdır).

(Şu saatte, dünyada iki çeşit millet vardır: Biri, âlimlere (ilâvem: hakikî) malik olan, öteki, olmıyan. Bu sonuncular, zihin cihetinden olduğu kadar, siyaset bakımından dahi aşağı vaziyettedirler) (keza, sayfa: 76).

1943 de, Fransa hükümeti tarafından bastırılmış olan: (La France de l'esprit - Zekâ Fransası) isimli, bir çok milletlerarası şöhrete malik Fransız bilginlerinin yazılarını ihtiva eden eserde, Pasteur'ün şu fikri okunuyor: (sayfa: 137) (Ce n'est pas impunément, on le reconnaîtra peut être un jour, mais bien trop tard, qu'on laisse une grande nation déchoir intellectuellement - Çok geç olmakla beraber, bir gün anlaşılacak ki, büyük bir milletin zekâca düşmesine göz yummak, cezasız kalmaz).

Fransa devletinin yaydığı bu eser, iki sene evvel (Çınaraltı) dergisinde yayınladığım (Zekâ) isimli yazıma müthiş bir destektir.

Büyük Pastörün işaret ettiği bu cezaya, Osmanlı devleti, müthiş bir tarzda çarpıldı: ölümü bu yüzden oldu.

***

Garpta, Çağdaş bilginin temelleri nasıl atıldı?

İngiliz fikir adamı Karlayl'ın meşhur bir fikri vardır: (İnsanlığı ilerleten büyük insanlardır). Canlı yaratıklarda, hekimlik bilgisinin son kazançlarından olan (Jenler) keşfolunmuştur. Bunlar, insanların beden ve akılca bütün hususiyetlerini, daha erkekle kadının tohumlarının birleştiği dakikada, tayin ve tespit ederler. Evvelce, yine bu dergide çıkan (İnsan denen yaratık) isimli yazıma bakıla. İşte tıpkı onun gibi, insanların ruhan, ahlâkan, ilmen yükselmesinde, büyük insanlar birer (jen), birer (maya) gibi tesir ederler. Bunu, evvelce de yazdım. Burada yine tekrarlamaktan

(Lûtfen sahifeyi çeviriniz)

Tarih Hocasına

Anlat, bana bir parçacık ecdadımı anlat;
Muhtacım o efsaneye, tarihe masal kat!

Yattıkça büyür dağ gibi bir gövdesi varmış;
Kalkınca, uzar gölgesi dünyayı tutarmış;

Düşmanları müstefrişelerden yumuşakmış;
On saltanat elpençe rikâbında uşakmış;

Öldükçe yaşarmış dirilip hâdiselerde...
Muhtacım o ecdada yalandır deseler de!

Anlat, bana bir nebzecik ecdadımı anlat;
Muhtacım o efsaneye, tarihe masal kat!

Mithat Cemal KUNTAY

●●

Benim Mezar Taşım

Dünyayı benimdir sanıyorken bir avuçsam,
Topraktaki zerreysem eğer, taştaki uçsam,

Engin ne demek, yer ne demek, gök ne demektir?
Onlar da nihayet birer efsane demektir.

Ben görmiyeceksem ebediyet bile azdır;
Ben yoksam içim nâmütenahiye garazdır!

Mithat Cemal KUNTAY

MİLLİYETÇİ DERGİLER

kasdım şudur: Bundan iki bin bu kadar sene önce, eski Romada (Sénèque-Senek) isminde bir filozof yaşamıştır. O, şöyle bir fikir yazıp bırakmış: (ô la vile et abjecte chose que l'Homme, s'il ne s'il ne s'élève au dessus de l'humanité - (Montaigne'in tercümesi) (İnsan, eğer insanlığın üstüne çıkmazsa, ne kadar âdi ve iğrenç bir şeydir!) Bu fikrin, bundan 370 sene evvel, meşhur Fransız dâhisi Montaigne (Monteny) tarafından tercüme edilen Fransızcasını aynen koyduğumun sebebi şudur: Bu derin ve engin fikir, şimdiki Garp medeniyeti binasının temel taşıdır. Bu fikir, beş yüz senedir, bir çok büyük zekâları kamçılamıştır. Nicenin (surhomme-fevkalbeser - insanüstü) fikri, Kayzerling'in (se surpasser - kendini geçmek) fikri, (Evolution - tekâmül - evrim) fikri, hülâsa, simdiki Garp tefekküründün ana fikri budur. Kayzerling diyor ki (bir filozofun günlük seyahat notları, cilt, 2. s. 400) (Eski Yunan idealleri, bu dünyada, hâlâ, hakikî kudretler halinde yasamaktadırlar. İleride, Hindistan felsefesinin idealleri de; ayni kudretle yaşayacaklardır). İnsan, fikirlerdeki bu müthiş kudrete baktıkça, fikirlerin, Fransız filozofu L. Lavelle'in dediği gibi, (Tanrısal ilâhi) olduklarına inanıyor. Eski Yunanlılar (Logos spermatikos-fikir menidir) derlermiş. Yani, bir meniden nasıl bütün bir insan meydana geliyorsa, öylece, bir fikirden bir medeniyet, veya büyük bir devlet doğar, veyahut, aksine, bir fikir, bir medeniyeti veya bir devleti imha eder. Fransız filozofu A. Fouillée'nin, (Fikir-Kuvvet) ismile koskoca bir eseri vardır ve benim de, yine bu dergide, bu isimli bir yazım çıkmıştı. Ali Canipten öğrendiğime göre, Ziya Gökalp da bu fikri müdafaa edermiş. Yalnız o, (kuvvet-fikir) dermiş. İşte bunun içindir ki, ben: (Türklük fikri) ne o kadar ehemmiyet veriyorum ve menfi propagandalarla mücadele ediyorum.

Dr. Mustafa Hakkı AKANSEL

— Bitmedi —

ESKİ MALİYE NAZIRI
CAVİT BEYİN
HATIRALARI

Yazan: Samet AĞAOĞLU

◆ ◆ ◆ ◆ ◆ ◆

Bay Hüseyin Cahit Yalçın, Tanin gazetesinde, eski Maliye Nazırı Cavit beyin hâtıralarını neşrediyor. Bu hâtıraların neşri Bay Hüseyin Cahit Yalçın'ın, en yakın dostunun vasiyetini yerine getirmek gibi bir dostluk ve vefa borcunu ödemesinden ibaret kalmıyor. Türkiye Cumhuriyetinde yazı hürriyetinin genişliğini de gösteriyor. Bundan başka, bu hâtıralar, bir devrin tarihini yazmak istiyenler için eşi bulunmaz bir vesikadır. Hayatımızın içyüzünü aydınlatıyor, bize bir çok şeyler öğretiyor. Bugünkü ve yarınki nesil bunu okuduğu zaman ne düşünecek, ne hissedecek? Bu da merak edilecek ehemmiyete değer bir noktadır.

Ankarada çıkan (Milliyet) refikimizde Bay Samet Ağaoğlu, bu hâtıraları bugünkü milliyetçi gençliğin düşünüşü ve anlayışı bakımından incelemektedir. Çok dikkate değer bulduğumuz makaleyi aynen alıyoruz:

◆ ◆ ◆ ◆ ◆ ◆

Tanin'de eski Maliye Nazırı Cavit Beyin hâtıralarını okuyor musunuz?

Türk gençliğinin eline şimdiye kadar bu kadar öğretici bir kitap verilmemiştir. Bu hâtıralarda:

a) Osmanlı imparatorluğunun son senelerini idare edenlerin ihtirasları,

b) Bir milletin en büyük makamlarına birdenbire gelmiş olan bir adamın o millet hakkındaki hükümleri,

c) Kendisinden başka herşeyi ve herkesi tenkid eden ve beğenmiyen bir devlet adammın ruh hâleti,

ç) Yabancı devlet sefirleriyle Türk milleti hakkında yabancı bir adam gibi hükümler veren bir nazırın içine düştüğü gaflet,

e) Nihayet Türk milletinin büyük bir hüsnüniyetle başına geçirdiği bir takım adamlarda ne kadar aldanmış oluğu,

görülmekte ve Cavit'in hâtıraları bütün bunları bize öğretmektedir.

Bu hâtıraların nesri bir arkadaş vasiyetini verine getirmis olmaktan çok daha ziyade bu hakikatleri meydana attığı için kıymetli ve yerinde bir hâdise olmuştur ve galiba Tanin sahibi en yakın dostunu bu hâtıraları neşretmekle, ikinci defa bu sefer her hangi bir adalet endişesine meydan bırakmıyacak kadar açık sebeplerle, öldürmüş bulunmaktadır.

Bu hâtıraları okurken memleketimizi, milletimizi kökünden yiyen şu zihniyetin tam karşısında bulunuyoruz:

Bütün şerefleri kendisine malet-mek, bütün kusurları arkadaşlarının üzerine atmak, milletin sırtına yüklemek.

Maliye Nazırı Cavit etrafı hakkında su hükümleri veriyor:

Millet — Nankör,

Mahmut Şevket Paşa — Ahmak,

Talât Paşa — Saf,

Hayri efendi — Beceriksiz,

İsmail Hakkı Paşa — Âciz,

Muhalefete geçenler — Vatan hâini.

Maliye Nazırı Cavit kendi hakkındaki hükümlerini, ya ecnebi devlet sefirleri, yahut ecnebi müessese mümessilleri ağzından dinletiyor:

1 — Yegâne devlet adamı,

386

2 — İstifa ederek çekildiği zaman yerinin doldurulması imkânı olmıyan nazır,

3 — Nankör Millet Meclisinin arkasından çok arıyacağı mebus,

4 — Ecnebilerin konuşabileceği, görüşüp anlaşabileceği biricik siyasî!..

Maliye Nazırı Cavit bize başkalarının ağzından kendisi hakkında bu kanaatlerini dinletirken ilâveler yapmaktan da çekinmiyor:

Nezarete veya Mebusan Meclisine uzun zaman uğramamasına kızan mebuslara hitap ediyor: «Biçareler, diyor, ben sizin aranızda vakit öldüremem. Devletin işlerini görmiye, idareye çalışıyorum. Siz nankörler bunu görmüyor ve anlamıyorsunuz!»

Bana öyle geliyor ki İttihatçı büyüklerin ruhu, aralarına giren bu arkadaşın ruhunu şimdi öteki dünyada yakalıyacak ve şöyle diyecekler:

«Biz seni aramıza milletin değişik unsurları arasındaki farklara nihayet vermek için almıştık. Bir hariciye nazırı Noğradonkyan ile bir Maliye Nazırı Cavit'i fırkada, kabinede yanyana oturtarak «İttihadı Anasır» yapmıya çalışmıştık. Meğer sen yüzümüze başka türlü söylüyor, arkadan başka türlü düşünüyormuşsun. Allah en yakın dostundan razı olsun! Bu düşüncelerini aradan otuz sene geçtikten sonra şimdi dünyada yaşıyanlara açmakla, bilmiyerek de olsa, bize oynadığın oyunun intikamını almış oluyor ve senin her hangi bir haksızlığa uğradığın hakkında birkaç kimsede kalmış olabilecek zannı da tamamiyle temizliyerek büyük adaletin tecellisini bir daha göstermiş bulunuyor.»

***

Bizler, bugünün genç nesli, böyle hâtıraların neşrinden daima sevinmeliyiz. Bunlar bizi dikkate, teyakkuza, itinaya götürürler, millet ve tarih karşısında vazifelerimizi mümkün olduğu kadar aldanmadan yapmak imkânını verirler, tarihin sahifeleri arasından masum ve mücrimlerin nasıl meydana çıktığını gösterirler.

İçlerinin bütün kirli ihtirası ancak küçük hâtıra defterlerinin temiz sahifelerini kirleten politikacılar daima kendi kendilerini ele vermişlerdir.

Samet Ağaoğlu

SAHİCİ YENİ NESİL

ZAFER ARIKBAĞ

Yazan:

O. S. O.

«Çınaraltı» nda arasıra neşrettiği seçkin manzumelerde ruhun en temiz kaynaklarından kopup gelen tatlı, pürüzsüz sesini dinlediğiniz Zafer Arıkbağ henüz yirmi bir yaşındadır. Fakat onun hislerine şehir şehir dertlerini kendi sazile terennüm ede ede dolaşmış usta bir saz şairi olgunluğu var. Zaman zaman bu şiirlerde Âşık Kerem'i, Karacaoğlan'ı, Emrah'ı, Yunus Emreyi düşünürsünüz. O bazan Aslının peşinde koşarken bir kara haberle bütün ümitleri birdenbire kırılan bir Âşık Keremin feryadını duyurur:

BANA OLAN OLDU HEY!

Dağ idim, karsız kaldım,
Çaydım, pınarsız kaldım,
Yadelde yarsız kaldım,
Bana olan oldu, hey.

Ağladım, gülemedim;
Doldum, dökülemedim;
Kahpeymiş, bilemedim;
Bana olan oldu, hey.

O bazan da, Karacaoğlanın veya Emrahın hayranlığını bir his taraveti içinde anlatır. Bir (Suna boylu) ya söylenecek en güzel sözleri arar ve bulur. Zarif, şuh ve şakraktır. Halk şiiri motifleri ustaca bir terkip içinde kullanıldığı zaman yeni şiirin nasıl bir ışık halinde belirmiye başlıyacağını anlarsınız. Bunun için, san'atin en büyük sırrı olan kelimeleri seçmeyi, yerli yerinde kullanmayı ve onları yanyana getirerek aralarından bir lirizm cereyanı geçirmeyi bilmeli:

Değerli genç şair Zafer Arıkbağ

SUNA BOYLUM

Çiçek olsam, senin için dürseler,
Halı olsam, yollarına serseler,
Adak olsam, kucağına verseler,
Suna boylum, dertlerinle oy beni!
Ayna oldum, al karşına koy beni!

Sürme olup gözlerine çekilsem,
Fidan olup bostanına dikilsem,
Şarkı olup, dudağından dökülsem...
Suna boylum, dertlerinle oy beni!
Ayna oldum, al karşına koy beni!

Zafer Arıkbağ Zonguldakta doğdu. İlk tahsilini İstanbulda yaptı. Orta ve lise tahsilini İstanbul Erkek lisesinde tamamladı. Şimdi Hukuk Fakültesinin üçüncü sınıfında. Nazik, mütebessim bir gençtir. İlk şiir zevkini kültürlü bir öğretmen olan annesi Bayan Emineden aldığını söylüyor. Edebiyat hevesi, bir aralık onu gazetelere dağıtır gibi olmuştu, yazı yazmak zevki o yaşta gençler için çok cazibelidir. Fakat bu tehlikeli bir iştir de. San'atkâr itinası yerine besit bir şöhret hırsı doğurur, sahibini yolundan azıtır. Bazan her çeşit gülünçlüklere, garabetlere, bazan da alelâdeliğin en aşağı tabakalarına kadar düşü-

(Sonu 14 üncü sahifede)

Değerli eserler:

İNÖNÜ ANSİKLOPEDİSİ

Her türlü fikir, ilim ve san'at mevzularında, bugünkü bilgi ihtiyaçlarımıza cevap verecek büyük bir Türk ansiklopedisi meydana getirebilmek maksadile 1 İlkkânun, 1941 de bir (İnönü Ansiklopedisi) bürosu kurulmuştu. İlk eserini Cumhuriyetimizin 20 nci yıldönümünde verdi. Birinci cildin, birinci fasikülü neşredildi. Eser, pek nefis bir kâğıt üzerine basılmış, harfler iyi seçilmiş, şekiller ve resimler güzel çizilmiş, renkli tablolar mükemmeldir. Bu ilk fasikül A harfin (Abdullah Cevdet) maddesine kadar olan kısmile, muhtelif ansiklopediler hakkında umumî bilgi veren ve bu eserin esaslarını izah eden bir önsözü ihtiva ediyor.

Büyük kıtada 12-15 cilt olacağı tahmin edilen (İnönü Ansiklopedisi) nin tertibinde tutulan ölçü, Türk ve İslâm hayatına temas eden maddelerle, bizde intişar etmemiş bilgilere ait mevzularda geniş malûmat vermek gibi çok yerinde bir düşünüşe dayanıyor. Eserin büyük hârikası ve asıl orijinal tarafı da bu olacaktır.

Maarif Vekilimiz Hasan-Âli Yücel'in başardığı çok değerli işlerin arasına ve belki de başına bunu da ilâve edebiliriz. Hiç şüphesiz (İnönü Ansiklopedisi) Türk kültürüne yapılan en büyük hizmetlerden biri olarak kalacaktır. Ansiklopedi bürosu sekreterliğine mümtaz edib, şair ve ilim adamımız İbrahim Alâeddin Gövsanın seçilmesi eserin çok mükemmel olacağına şüphe bırakmıyor. İbrahim Alâeddin Gövsa, bundan evvel, tek başına dört ciltlik (Meşhur adamlar) ı neşretmişti. Türk kültürüne hizmet etmek için bu yolda çalışmayı bir aşk haline getiren (Meşhur adamlar) müellifi, (İnönü Ansiklopedisi) nde tam aradığı sahayı bulmuş oluyor.

Memleketimizde mütehassıs ve bilginlerin de kendilerinden istenen yardımı esirgemiyeceklerine şüphe etmiyoruz. Vakıa, ansiklopedinin tamamlanması için daha uzun zaman ister! Fakat bu atılmış bir adımdır ve muvaffakıyetle atılmış bir adımdır. Neşredilen 1 inci fasikül bunu herkese apaçık gösteriyor.

Yazan: Adnan GİZ

LONDRADA İlk Türk Elçisi

Türkiyenin ilk mukim elçisi Agâh Efendi 1793 te Londraya gitmişti. Altı yıl sonra ilk Türk - İngiliz ittifakı akdolundu. O devirde İngiliz siyasetini idare eden William Pitti bir gün parlâmentoda şu meşhur sözü söylemişti: «Osmanlı devletinin mülkî tamamiyetinin İngiltere için hayatî derecede ehemmiyetli olduğunu kabul etmiyenlerle hiç bir mübahaseye giremem!»

Büyük ümitlerle tahta geçen Üçüncü Selim ilk defa olarak memleketin dış işlerini de düzeltmiye çalışmış ve asırlardanberi devletin içine kapandığı «bigânelik» siyasetini terkederek Avrupada daimî Elçiler bulundurmıya karar vermişti. Fakat ilk Türk sefarethanesini Avrupanın hangi devlet merkezinde açmak lâzımdı? Hatıra evvelâ Türkün eski ve vefasız dostu Fransa geldi. Amma Fransa o tarihte hâlâ büyük ihtilâlin sonu gelmez dâvalarile meşgul olduğundan bu fikirden vazgeçildi ve Avrupadaki ilk Türk sefarethanesinin «eski çağlardanberi ehli İslâm ile sulh ve müsalemet dairesinde geçinen ve Osmanlı devleti ile hiç bir muharebesi vukubulmıyan İngiltere devletinin» payitahtında açılmasına kadar verildi. Elçiliğe eski Kalyonlar kâtibi Yusuf Agâh efendi, başkâtipliğe de Mektubî-yi Sadr-ı âli hulefasından Raif efendi tayin edildi [*]. «Avrupalıların kişizadelerden sefaret maiyetine memur eyledikleri ataşelere mukabil» Derviş ağa namında birı de maiyet memuru seçilmiş ve ayrıca iki tercümanla bir hıristiyan maiyet memuru sefaret heyetine katılmıştı. İlk Türk sefirine yılda elli bin kuruş maaş ve on beş bin kuruş ta yol parası tahsis olunmuştu. Fakat Babıâli rıcali o zaman ne diplomasi usullerini biliyor, ne de Şarkın ve Garbın teşrifatı birbirine uyuyordu. Bu yüzden Agâh efendinin hareketinden evvel İngiliz elçisi ile Bebek bahçesinde bir kaç toplantı yapılarak diplomasi ve teşrifat usulleri hakkında malûmat alınmıştı. Deniz yolu pek uzun sürdüğünden sefaret heyeti kara yolunu tercih etmiş, Üçüncü Selimin İngiltere kralile, kraliçeye ve hanedan âzasına gönderdiği çok kıymetli hediyelerle cins atlar kiralanan bir gemi ile yola çıkarılmıştı.

Agâh efendi iki ay süren bir yolculuktan sonra Londraya vardı ve çok büyük bir sempati ile karşılandı. İlk Türk elçisine fevkalâde alâka gösteren İngiliz hükûmeti namei hümayunun Kral Üçüncü George'a tak-

[*] «İngiliz Raif efendi namile şöhret bulan bu zat Londrada bulunduğu müddet zarfında yabancı dil öğrenerek Üçüncü Selim devrinin ıslahatı hakkında «Tableause des Nouveaux règlements de l'Empire Ottoman» isimli Fransızca bir eser ve yine Fransızca bir coğrafya telif etmiştir. Sonra Kabakçı isyanında öldürülen Raif efendiyi bizde garplılaşma cereyanlarının ilk öncülerinden biri sayabiliriz. Hayatı ve eserleri hakkında İhsan Sungu'nun kıymetli bir tetkiki vardır.

dimi gününde büyük merasim yapılmasına karar vermişti. Bir kaç gün sonra sarayın teşrifat nazırı hususi surette Agâh efendiyi ziyaret ederek merasim proğramını bildirdi. Evvelce sefaret heyetinin muhteşem kayıklarla Thames nehrinden geçmesi düşünülmüştü. Fakat kışın şiddetile nehir buz tutmuş olduğundan proğramın bu kısmından vazgeçildi.

Nihayet bir İngiliz mareşalının Agâh efendi şerefine Chelsea sarayında verdiği bir ziyafetle merasim başladı. Mihmandarlığa Prens de Gal'in baş mabeyincisi Lord Chersey tayin edilmişti. Sefaret heyeti kral ve veliahdin gönderdiği altı atlı arabalarla saraya gittiler ve bahçede muhafızlarla muzika tarafından karşılandılar. Mareşal ve Agâh efendi tarafından nutuklar söylendi. Kahveler içilip şeker ve meyvalar yendikten sonra tekrar arabalara binerek büyük bir alay halinde kıral sarayına hareket ettiler. Üçüncü Selimin gönderdiği çok kıymetli hediyelerle dolu bohçalar, elmas sorguçlar, denk denk Yemen kahvesi ve piştovlar bir gün evvel saraya götürülmüştü. Agâh efendi o gün horasanî kavuk ve samur kürk giymişti. Babıâliye gönderdiği tahriratta sarayda yapılan kabul resmini ve kral Üçüncü George'la nasıl görüştüğünü şu şekilde anlatır:

«.. Başta hünkârın gönderdiği atlarla bizim bindiğimiz altı atlı araba ve arkamızda yirmi kadar muteber lortların arabası olduğu halde saraya hareket ettik. Yollar çok kalabalık olduğundan intizamı temin için etrafımızda iki yüz polis yayan yürüyordu. Bu zabitan yol esnasında o kadar meharet gösterdiler ki halkın izdihamına rağmen alayın intizamı bozulmadı. Kralın bahçesine varıldıkta pencereden alayı seyreden kraliçe, kızları ve diğer taallûkatı hediye atları çok beğendiklerinden yakından görmek istediler. Bu yüzden bir çeyrek saat kadar yolda eğlendik. Sarayın kapısında atları teslim aldılar ve mihmandarlarla saray zabitanı bizi istikbal ettiler. Alındığımız salonda bir müddet istirahat eyledikten sonra ekâbir ricalinden Milord Alsfort davetimize gelip kralın selâmını bildirdi. Divan odasına giderken önümüzde bulunan

(Devamı 13 üncü sahifede)

Mehmet Kadir Keçeoğlu

(Yaman Dede)

BAY DİYAMANDİ

Mehmet Kadir Keçeoğlu
(Bay Diyamandi)

Mutasavvıf, mesnevihan, naıtlarile, ilâhilerile, muhammeslerile, gazellerile mükemmel bir Divan şairi olan Mehmet Kadir Keçeoğlu dini bir vecd halinde gönlünde taşıyan nadir müslümanlardandır. Her zaman güler yüzlü, sade, mütevazı, iyilik sever, garezsiz ve ivazsız oluşu onu müslümanlığın gayesi olan kâmil bir insan safında bize gösteriyor. Bugün muallimlikle gösterişsiz, basit bir hayat geçiriyor ve bundan kendi hesabına memnundur da. Bir şiirinde bunu şu güzel beytile anlatıyor:

Âlemi bir noktadan farketmem asla, fariğim,
Gözlerim dünyayı görmez pürhasar olsam da ben!

Bu duygu ona avukatlığını bile çok göstermiş. Vecd ile, aşk ile ulu gönlünde kazanç sevgisine yer kalmadığı için onu da erbabına bırakmış. Eski bir tâbir ile vahdet köşesine çekimiş. Ruhunun huşuu içinde yaşıyor.

Mehmet Kadir Keçeoğlu 1942 Şubatında resmen Bay Diyamandi idi. 1304 de Kayseri vilâyetine tâbi Talas nahiyesinde doğmuştur. Babası Bay Yuvan iplik ticaretile uğraşan filozof mizaçlı bir adamdı. Kırk yaşına kadar mütaassıp bir ortodokstur, ondan sonra geniş düşünmiye başlıyor ve işi filozofluğa vuruyor. Tahsili yoktur, fakat «Hürri» mahlâsile ve Rumca harflerle Türkçe halk şairleri tarzında şiirler yazar. Para hırsı taşımaz. Oğlu Diyamandi Keçeoğlu'na paraya değer vermemek duygusu ondan geçmişe benziyor. Bay Yuvanın annesi, bayan Sofiya Keçeoğlunun ne Türkçe, ne de Rumca okuma ve yazması vardır. Fakat o da arasıra ayni tarzda koşmala rve maniler söyler. Bunda nanlaşılıyor ki Keçeoğlu ailesi Türk harsile yuğrulmuştur. Kan itibarile Türk olduğuna şüphe yok. Onu yalnız din kaydı ayırıyor.

Bay Diyamandi, epey zaman bu din ile milliyet cazibesi arasında bocalıyor. Fakat bir gün, içinde edebiyattan sirayet eden yepyeni bir aşk doğuyor. Ona bu ufku açan, Mevlâ-

(Lûtfen sahifeyi çeviriniz)

Gel Sırma Saçlım!

Yıllarca bekledim, böyle, boş yere
ne olur, bir daha, gel sırma saçlım.
Görenler, anlatsın, görmiyenlere:
(o, ne boy? ne ince bel?) sırma saçlım.

Ayrılık derdinden yanıyor gönül
gösterip yüzünü bir defacık gül.
Bekleye bekleye bende tahammül;
sözümde kalmadı Tel sırma saçlım.

Günümüz geçmesin kederle yasla
kavuşmak zevkini içelim tasla,
gel artık başını göğsüme yasla
hasetten çatlasın E! sırma saçlım.

Süreyya ENDİK

nevisinin başındaki şu be-

ezney çun hikâyet mikünet,
iha şikâyet mikünet

mesi:

nden kim hikâyet etmede,
dan şikâyet etmede.

Mehmet Kadir Keçeoğlu bu-
ılatıyor:

sırada 13, 14 yaşlarındayım*onu idadisinin ikinci sı-*
. Yani rüşdiye ikide. Bir
camız Osman efendi Mes-
aş tarafından 18 beyti tahta-
ve baş tarafına da eserin
adını aynen şöyle ilâve et-
Celâleddin-i Rumi Kadsırrahüssami.

ismi, eskidenberi tanı-
zatın ismiymiş gibi bana
geldi ve içimde ona karşı
benziyen bir sevgi doğmıya
içimdeki ilk ınfilâk böy-
ani bir şekilde. Birden-
üneşin cazibesine tutulmuş
ibi

Diyamandi bu alâkayla
herkesten fazla farisîye ça-
onu mükemmel öğreniyor,
Diyan edebiyatının büyük
bilhassa mutasavvıf şairler
iyor. Aruz veznile şiir
kuvvete ulaşıyor.

Diyamandinin, resmen müs-
adan evvel İbrahim Alâ-
yazdığı şu mektubu
pek iyi anlatmaktadır.
diyor ki:

büyük iltifatlarınız o ulu sul-
dir, ben bir kamış parçasın-
bir şey değilim. Bin bir ya-
rçası. Dudaklar onun
Yaralı bir gönülden hazin
bir ses geliyor. Dünyanın en
mahlûku ben, en muztarip
e ben. Saadet ve ıstırabımı
ten içiyorum... «Mutü kab-
ıtu» yu taştım. Her şeyden
geçtim. Bir damla su, bir
aşıydım. Denize intikal et-
istiyorum, huvelbaki.

vlâna ismi bana hiç yaban-
i. Tatlı bakışlarla ruhuma
. Bundan bir yangın çıktı, o
n ben çıktım, (Velbasubadel-

arını 12 nci sahifede)

YİNE O MESELE

MAHUT HIYANET VESİKASI

Adanadan, Dr. N. Pasinli imzasile ve (Adana Posta kutusu: 43) adresile, mahut hıyanet ve nankörlük vesikasının Şemsettin Samiye ait olmadığını iddia eden bir okuyucumuzun mektubunu, kendi arzusu üzerine, aynen neşrediyoruz. Vakıa, bu mektup bu mevzua dair bazı yeni bilgiler veriyor, fakat mahut eserin Şemsettin Samiye ait olmadığını ispat etmiyor. Dr. N. Pasinlinin iddiasına göre, eserin aslı Şemsettin Samiye tam zıt olan (yani fikir ve kanaatçe zıt olan demek olacak) küçük kardeşi Naim tarafından yazılmış. Peki ama, Şemsettin Sami kendi cicdanına kendi kanaatine zıt olan bu eserin üzerine imzasının konmasına neden muvafakat etmiş? Eserin, kardeşi tarafından yazıldığına göre, Türkçesinden başka Arnavutçasının, Bulgarcasının ve Yunancasının da bulunduğu düşünülünce, Şemsettin Saminin bundan haberdar olmadığı farzedilemez. Öyleyse neden bunu reddetmemiş? Hiç olmazsa kendisini bu şüpheden kurtaracak bir vesika, bir mektup, bir kâğıt parçası olsun bırakmamış? Niçin bu mevzuda şimdiye kadar susulmuş? Bu noktalar hâlâ karanlık duruyor. Bu vesileyle bir daha şunları tekrarlamak istiyoruz:

1 — Biz, mutlaka bu eseri Şemsettin Saminin yazmış olmasını istemiyoruz. Aksini ispat eden bir vesika bulursak memnuniyetle neşrederiz.

2 — Bu eserden ancak onu yazanı mesul tutuyoruz.

3 — Fakat bu türlü bir hiyanet ve nankörlüğü mazur görmek, veya ehemmiyetsiz telâkki etmek fikrinde de asla değiliz.

Adana, 3/11/1943

Sayın muharrir!

Bu satırları ilmî ve millî bir cinayetin önüne geçmek ve maateessüf karanlık kalmış bir noktayı aydınlatmak maksadile yazıyorum. Yoksa ben ne bir âlim ve ne de bir san'atkârım!..

Türklük namına Çınaraltıda yaptığınız değerli neşriyatınızı merakla takip etmekteyim. Zavallı Şemsettin Samiye atfolunan eser münasebetile yazdığınız ve iktibas ettiğiniz yazılarınızı da okudum. Daha ilk yazınızda bu fâhiş hataların düzeleceğini sanıyordum. Meğer merhumun çocukları da uyuyormuş!

Efendim hakikat şudur:

Mevzuubahs olan eserciğin Arnavutça nüshası elimde. El'an İzmirde bulunduğundan size şimdilik gönderemiyeceğim. Filhakika göndermiye de hacet yok... Bir iki ay sonra İstanbula gelmek niyetindeyim. Gelirsem gösteririm.

Eserin bendeki önsözünde Türkçe, Bulgarca, Yunan ve Arnavutça olarak ilk defa 1000 sayı tabedildiği yazılıyor. Fakat yazanın ismi yok. Şahin Kolonya adlı bir şahsiyetin olup olmadığını bilmiyorum.

Asıl benim anlatmak istediğim bu eserin Ş. Saminin olmayışıdır! Evet yüzde nâmütenahi bir katiyetle söyliyebilirim ki Şemsettin Saminin böyle bir eseri yoktur! Şemsettin Sami böyle bir eser yazmamıştır ve yazmaz da...

Yıllarca sırf bu millet ve bu memleket için 35 yaşında saçlarını ağartan bu âlim bu eseri yazabilir mi diye hiç düşünülmedi mi?

Mademki bunun böyle bir eseri varmış... Edebiyatçılarımız ve Türkoloklarımız uyuyorlar mıydı, bu hakikati siz mi keşfettiniz?.. 1939 yılının nisan ayında İtalyanlar Arnavutluğa girdikleri zaman tarihçi (!) İbrahim

Hakkı Konyalı (Yeni Gün) mecmuasında Arnavutluğun menşei ve tarihi hakkında bir makale yazmış ve o makalede mezkûr eserin Ş. Saminin olduğunu ileri sürüyordu. Ey Türkçüler ve ey edebiyatçılar! Mademki Ş. Saminin böyle bir eseri de varmış! Neden bahsetmiyorsunuz?

Sayın mebus H. Turhan Dağlıoğlu. Neredeydin?

Fakat, hayır hayır, aldanmıyalım! İsmail Habib, Mustafa Nihat ve arkadaşları gerçekten âlim adamlarmış.

Ulu Önder Atatürk'ün (Millet, **dil, kültür ve ülkü** birliği ile birbirine bağlı vatandaşların teşkil ettiği bir siyasî ve içtimaî heyettir.) dediği veciz hakikate Şemsettin Samiden daha büyük misal getirmiye lüzum var mı? **Türk olmak için kana ihtiyaç yoktur.** Türklüğü istismar etmiyelim!

(Arnavutluk neydi, nedir ve ne olacak?) adlı eserin Ş. Saminin olup olmadığını anlamak zor değildir:

Malûmunuz veçhile Şemsettin Sami ırkan Arnavut ve fakat harsen Atatürk kadar, İnönü kadar Türktür! Yabancı bir ırktan, Şemsettin Sami kadar Türklüğe yardım etmiş hangi büyük adamı gösterebilirsiniz?

Şemsettin Saminin ideoloji bakımından tam kendisine zıt (Naim) adlı ve kendisinden küçük bir kardeşi var. Naim bey millî Arnavut Tarihi ve Edebiyatının en mühim şahsiyetlerindendir. Arnavutlar ona en büyük şair, millî edib ve millî muharrir olarak bakarlar. Bizde Şinasi nasılsa o da Arnavut teceddüt edebiyatının babası sayılır. Her neyse... Mevzubahs olan eser onundur. Bu malûmatı her hangi bir Arnavuttan da alabilirsiniz. Ben bu malûmatı Amerikada iken eski reisicumhurlardan Fan Nolli ve Tiranda (Lûmo Skendo) namile kitapçılıkla iştigal eden Mithat beyden duydum. Bak: (Şemsettin Sami hayatı ve eserleri.. Yazan: H. Turhan Dağlıoğlu). Mithat bey Ş. Saminin üvey oğludur.

(Devamı 14 üncü sahifede)

Şiirler

Dadaşım

— Cevat Dursunoğlu'na hürmetlerimle —

Bırakma ağzından o şen türkünü,
Gerildi, durmuyor (YAY) lar Dadaşım!
Bugün coşma günü, şeref, şan günü:
Herkes bir havadan söyler Dadaşım.

Bugün düğün, bayram: durmuyor diller..
Bugün şevka gelmiş, coşmuş gönüller,
Davulda tokmaklar, (kopuz) da teller,
Kemanda kırıldı yaylar Dadaşım.

Geç te (BAR) başına dönder halay'ı..
Paslatma, kımından çıkar PALA'yı,
Yık, geçilmez denen bend'i kal'ayı:
Bulansın ırmaklar, çaylar Dadaşım.

Başında zaferin ölmez tacı var,
İçinde ecdadın sonsuz öcü var.
Sende Türk iymanı, Tanrı gücü var:
Seni hangi kuvvet eğler Dadaşım?

Buyursun fermana (yürü) yazanlar..
Okunsun (tekbir) ler, yanık ezanlar,
Alınsın tedbirler, bitsin düzünler,
Çalınsın zurnalar, ney'ler Dadaşım.

(Şahini kolundan kaldır meydana)
Kır at'a (deh.) diyip saldır meydana..
Boyansın cepkenin ko kızıl kana,
Ölçülsün meydanda boylar Dadaşım.

Göğsünü her güçlü savlete ger de,
Köpür haşmetinle dağda, siperde..
Korku âdet değil bir yol bizlerde:
Bize tank, top, tüfenk neyler Dadaşım?

YANIK'IM derdime derman sendedir..
Bana (yürü.) diyen ferman sendedir.
Sazım kılıfında, PALAM kındadır,
İçim: (haydi.. haydi..) söyler Dadaşım.

Rıza ÜMİT

Not:

«Bar» : Şâman Türklerindenberi devam edegelen çok ritmik mahallî oyunlar.

Zeybeğim

En büyük sevgiyi dağlarda ara
Böyle sakin durmak boştur zeybeğim!..
Arkanı veriver, yaslan dağlara
Dağlardan başka yer loştur zeybeğim!

***

Kılıçlar, palalar, zağlar senindir,
Asırlar, devirler, çağlar senindir;
Göklere yükselen dağlar senindir,
Şahlanan atını koştur zeybeğim!

***

Dağlarda serince rüzgârlar eser,
Gül yüzün o zaman candan gülümser
Ne olur kendini hürriyete ver,
Hürriyet bilirsin hoştur zeybeğim!

***

Konyalı hep seni düşünür, anar
Kaybolduğun için döğünüp yanar
Yüreğinde göz göz yaralar kanar,
Çık ta bir gönlümü coştur zeybeğim!

Kamer Konyalıoğlu

o

İlmül edün

Dört kitaptan ilmi ledün okuyanı
Salevât bilmeden dahi takıyam
Bülbül olam, konam dala şakıyam
Şakıdığım, kuru dallar güllene

★

Mevlâna sültanım binüp atına
Döne, döne, gidem, varam katına
Şavkına yaklaşup erem kutuna,
İçerim parlaya yana güllene..

★

Döner döner, felek döner, çark döner
Mahllük döner, hallak döner, halk döner
Yedi döner, dokuz döner, kırk döner
Her dönenin ağzı bir az ballana..

★

Makamata ehil, aşına Battal
Bu dünyadan göçe, taşına Battal
Kavuşa dostuna, eşine Battal
Yerine başkası çıka dillene

Âşık Battal

391

Mehmet Kadir Keçeoğlu

(Yaman Dede)

BAY DİYAMANDİ

(Baştarafı 9 uncu sahifede)

mevt) sırrına erdim. En büyük âşıka, en büyük aşkla bağlandım. Artık yalnız onu söylemek istiyorum, söylemiye mecalim, susmıya tahammülüm yok..»

Bay Diyamandi artık mutasavvıfane şiirler yazmıya başlıyor. Bunlar, bir huşuun, dinî bir vecdin ilhamlarıdır. Bir gün Konyada Mevlânayı ziyaret ediyor. Oradan aldığı ilhamlarla şu manzumeyi yazıyor:

Geldim sana kan ağlıyarak, sızlıyarak, bak,
Aşkınla yanan benliğime durma, hemen ak!
Ak, sönmesin ateş, alevim dinmesin, ancak
Ağlat beni, inlet beni, tâ haşre kadar yak!

•

Artır ne olur ateşini bağrımı dağla;
Yansın bu vücudum fakat eksilmesin asla,
Hicran ile yak, vasl ile yak, aşkına bağla,
Ağlat beni, inlet beni, tâ haşre kadar yak!

•

Bir katreyim amma, yine ummanlara doymam;
Topraklara, yapraklara, insanlara doymam;
Hem ateşe, hem nura ve hem zindanlara doymam;
Ağlat beni, inlet beni, tâ haşre kadar yak!

•

Ben, sende bitirdim tenimi, canımı ey şah,
Buldum yine her zerrem içinde seni billâh.
Şellâlei esrarını dök ruhuma her kâh,
Ağlat beni, inlet beni, tâ haşre kadar yak!

Artık, Bay Diyamandi, mânen Bay Kadir Keçeoğluna inkılâp etmiştir. Hattâ onun Mesneviye karşı bu hayranlığı ona (Yaman dede) mahlâsını bile vermiştir. Yalnız resmen müslüman değil, ortodokstur. Fakat, o bu tarzda yazmakta devam ediyor. Bir taraftan şairliğini, bir taraftan da Mesneviye ve Divan edebiyatına dair tetkiklerini ilerletiyor. Mesneviye bir şerh yazmıya bile başlıyor. Yazdığı bir nait, hafızlar tarafından camilerde okunuyor. Bu naittan bazı beyitler alıyorum:

Ey tanrımızın makes-i envarı Muhammet
Allahımızın vâkıf-ı esrarı Muhammet

Sen aşkı hüda, hüsnü hüda, lûtfü hüdasın,
Hallak-ı cemalin gülü, gülzarı Muhammet.

Ümmî iken ümmetleri hayretlere saldın,
İlmin ebedi kutub-u şerefbarı Muhammet

Âşıkların ah eyliyerek sine döğerler,
Hun güneş, gördü de ruhsarı Muhammet.

Derdinle senin handenüma derde bu gönlüm,
Aşkın ile yak sen dil-i bimarı Muhammet.

Bay Diyamandi, gittikçe olgunlaşıyor, manevîleşiyor, şiirlerinde nadir bulunur mutasavvıf şairlerin lirizmini duyuyoruz. Artık bu manzumeler, bu tarzı sevenlerin arasında elden ele dolaşmaktadır. Bay Diyamandi Darülfünun Hukuk fakültesinden çıkmış, avukatlığa başlamıştır. Amma, şairliği elden bırakmıyor. Bir aralık Remzi dededen Mesnevi okuyor ve ondan mezun oluyor. Bu sırada (Ağlat beni) nakaratlı şiirine karşı (Ağlatma beni!) diye bir muhammes yazıyor ve çok beğeniliyor. Bu muhammesi yazıyorum:

Yak sinemi ateşlere, efganıma bakma!
Ruhumda yanan ateşe, niranıma bakma!
Hiç sönmiyecek aşkıma, inanma bakma!
Ağlatma da yak, hali perişanıma bakma!

•

Ağlatma ki âlâmımı tahfifede yaşlar;
Ağlatma serinletmededir bağrımı yaşlar.
Rahmetme sakın, gerçi dayanmaz buna taşlar,
Ağlatma da yak, hali perişanıma bakma!

•

Yaşlar akarak belki uçar zerresi aşkın,
Ateşle yaşar, yaşla değil yâresi aşkın,
Yanmaktır efendim biricik çaresi aşkın,
Ağlatma da yak, hali perişanıma bakma!

Bay Diyamandinin bu manevî değişikliğini hazmedemiyen bütün yakınlarile arası açılıyor. O, kendi köşesindedir ve bütün sitemlere şikâyetsiz katlanıyor, fakat ne yapsalar, yürüdüğü yoldan çevirmek imkânsız. Nihayet Bay Diyamandi, bu sitemlere son vermek için dinî merasimi tamamlamak icabettiğini anlıyor ve 12 Şubat 1942 tarihinde resmen müslüman oluyor. Artık o, Mehmet Kadir Keçeoğludur. Diyamandi ismi maziye karışıp kaybolmuştur. Kendisine müslümanlığı nasıl aniadığını sordum:

— Müslümanlık bir kelime ilé aşktır, dedi, bu aşkın içinde bütün kâinat var. İnsan bununla hatır ve hayale gelmiyecek derecede yükselir. İnsanlığın kemali de, saadet de bundadır. Istırap zevk olarak ruhunuza akar. Bu anlatılmaz, duyulur...

Onu, daha fazla yormak istemedim. Konuşmamız geç vakit sona ermişti. Ayrılırken beni eski mutasavvıflara has zarif, mütevazıane edasile eğilerek selâmladı.

O. S. O.

392

Yazan: Adnan GİZ

LONDRADA İlk Türk Elçisi

(Başı 8 inci sahifede)

kişizadelerle tercümanlar iki tarafa ayrılarak baş Şambellan sağımıza, mihmandarımız solumuza geçti. Kral divan odasında kendine mahsus al kadife işlemeli sandalye üzerine oturmuş, bilcümle ekâbir ve rical ve sefirler iki tarafta sıralanmışlardı. Namei hümayunu serkâtibimiz efendinin elinden alarak divan odasına girdiğimizde kral namei hümayuna tazimen şapkasını eline aldı ve biz odanın ortasına varınca ayağa kalktı.»

Agâh efendi burada: « Devlet-i aliye ile İngiltere arasında ötedenberi kurulmuş dostluğu bir kat daha artırmak, yeni anlaşmalar yapmak ve ticarî münasebetleri daha ziyade geliştirmek» maksadile büyük elçi tayin edildiğini belirten bir nutuk söylemiş ve iki taraf için de faydalı olacak daha iyi münasebetlerin «bu abdiâciz yüzünden karin-i hitam olmasile cümlemiz mesrur ve şadigâm olalım» tarzında bir dua ile nutkunu bitirmişti.

Kral Üçüncü George verdiği cevapta bilhassa şunları söylemişti : «Şevketlû İslâm padişahının hakkımda pek ziyade sevgi ve teveccühü olduğu zaten malûmum iken ifadenizin bu hakikati teyit edişi inan ve memnuniyetimi bir kat daha artırmıştır. İki devlet arasında ötedenberi mevcut olan dostluk ve ittihadın artırılmasına son derece gayret edeceğimden devlet-i aliyenin emin olmasını diler ve sizin bu memuriyete tayininizden dolayı pek sevindiğimi bildiririm.»

Nutukların tercüme edilmesinden sonra Agâh efendinin verdiği name-i hümayunu kral ayağa kalkarak hürmetle aldı ve yanında bulunan Hariciye Nazırı Lord Grenville'e verdi. Merasimin sonunda kralın başkâtibi Agâh efendinin yanına gelerek:

« — Zatı şahanenin gönderdiği hediyelerden bilhassa at takımlarile, piştovlardan kral hazretlerinin pek ziyade memnun kalarak teşekkür ettiklerini size bildirmiye memur edildim.» dedi.

Agâh efendi de:

« — Dostun hediyesi sadık dostu memnun eder!» cevabını verdi.

Daha sonra Agâh efendi ile sefaret heyeti kraliçe ile prenseslerin huzuruna çıktılar. Türk elçisi kraliçenin huzurunda da kısa bir nutuk söyledi. Kraliçe de cevaben elindeki kâğıdı okudu. Sonra şifahen teşekkürlerini bildirerek:

«Hediyelerden pek memnun olduklarını bilhassa büyük kızına da bir elmas sorguç ihsan olunarak «kadr-u-şanının mümtaz kılınmasından» hudutsuz bir sevinç duyduklarını» söyledi.

Agâh efendi : « — İnşallah! -dedi- bu sevinç ve teşekkürünüzü izin ve ruhsatınızla atebe-i ulyaya tahrir ve ifade eylerim. Şevketlû efendimiz bu cemilekâr muamelenizden pek ziyade mahzuz olacaktır.»

Kraliçe cevaben: « — Elçi efendi! Bu hareketinizi bir lûtuf ve kerem sayacağım.» demiş ve o zaman «şevkli, muhabbetli bir güzel meclis olmuştu.»

Gerçekten kraliçe ile kızı hediyelerden o kadar memnun olmuşlardı ki kraliçe elmas sorgucu tam kalbinin üstüne, kerimesi de başına takmış, «biz Osmanlı sultanı olduk!» diye etraflarındaki düşes ve leydilerle gülüp şakalaşıyorlardı.

Agâh efendi diğer hanedan âzasına takdim ettiği hediyeler hakkında şu izahatı verir:

« Ertesi Cuma günü Veliaht Prens dö Gal cenaplarına tarafımdan tedarik edilen hediyeleri verdikten başka dük dö York'a mükemmel takımı ile kendi atımı, Düşes dö York'a bir bohça (ki içi şüphesiz pek kıymetli hediyeler dolu idi) ve gülyağı, Dük dö Klarans'a bir kılıç, bir tüfek, ok ve yay, kraliçe ile altı kızına da kıymetli bohçalar ve gülyağı hediye ettim.»

Diplomasi'den pek anlamıyan eski Türk elçileri cömertlik ve konukseverliği çok iyi bildiklerinden bazan padişahın gönderdiği hediyeleri de kâfi görmez ve kendi keselerinden de böyle ikramlarda bulunurlardı.

***

Bu tarihten altı yedi yıl sonra Napolyon'un Mısıra tecavüzü üzerine Türkiye ile İngiltere arasında tedafüî mahiyette olmak üzere ilk ittifak yapıldı. O devirde İngiliz siyasetine hâkim olan büyük siyasî William Pitt bir gün parlâmentoda yapılan bir münakaşa esnasında: «Osmanlı devletinin mülkî tamamiyetinin İngiltere için hayatî derecede ehemmiyetli olduğunu kabul etmiyenlerle hiç bir mübahaseye girişemem» demiş ve küçük Pitt'in bu düşüncesi İngilterenin Şark siyasetinde uzun zaman müessir olmuştu.

Hasan Adnan GİZ

Hüseyin Namık Orkun
TÜRK EFSANELERİ
ÇINARALTI YAYINI
Fiatı 50 kuruş
UMUMİ SATIŞ YERİ : İSTANBUL-ANKARA CADDESİ ÇINARALTI İDAREHANESİ Nº 47

ZAFER ARIKBAĞ

(Baştarafı 7 nci sahifede)

r. Yalnızlığının içinde bir prens o-
san'atkârı uşak yapar.

Zafer Arıkbağ bundan çarçabuk rtuldu. O, şimdi az satılan gazete-de her neviden yazı yazmak arzu- hiç duymuyor, kendi iç âlemine miş, halis sanat eserleri meydana bilmek için uğraşıyor. Az yazı- itina ile yazıyor, az neşrediyor.

Zafer Arıkbağ, ince bir zevk ve m bir kültür sahibidir. Halk şi- usaresini ruhuna sindirmiştir. minin bütün inceliklerini bi- n elinde Türkçenin aldığı seziyor, bunun bütün (Karacaoğlan) için zdığı şu pastiş, bu edebiyatın ince iyetlerini nasıl kavradığını gös- yor:

GÜZELLEME

lanıp durulu ben,
Koşup ta yorulu ben,
Görüp te sarılu ben,
Yâr boynuna boynuna!

●

Sırma saçlar bükülmüş,
Yüze benler dökülmüş,
Haktan sürme çekilmiş,
Yar aynma aynma!

●

Zafer, der gel göreyim,
Yüzüne yüz süreyim,
Aç göğsünü gireyim,
Yâr koynuna koynuna!

Bunda, Karacaoğlanın ruhu bir hurdan gibi tütüyor. O, Yunus Em- den de ayni yakınlıkla bahsedebilir:

Kanlu akar göz yaşım,
Aklın uçurdu başım,
Ey benim dert yoldaşım,
Aç kapını ben geldim!

●

Dört yanım günah dolu,
Düzde şaşıttım yolu.
Taptuk Emrenin kulu
Aç kapını ben geldim!

Zafer Arıkbağ, arasıra gazeteler ecmualarda kopan iddialı ve ha- tli gürültülerin içinde kayboldu- u sandığımız bugünkü san'atkâr in bütün ümidini şehsiyetinde ta-

O. S. O.

DERDİME DERMAN DİYE !

Muradım yanmaz oldu,
Derdime derman diye.
Aşkım uyanmaz oldu,
Derdime derman diye.

Uzakta kaldı yurdum,
Güvercinim uçurdum,
Koca ömrü geçirdim;
«Derdime derman» diye.

Erenler kalbin yakar,
Saf olur teker, teker,
Dağ başında Hu.. çeker:
«Derdime derman» diye.

Aşk ile bu kez gönül,
Kanatlanıp toz gönül,
Dağdan dağa gez gönül;
«Derdime derman» diye.

Dert bağrım deldi gitti,
Yârim güzeldi gitti;
Günlerim geldi gitti,
«Derdime derman» diye.

«Işıklı» zikret adın,
Aşkı bir sen anladın,
Aşk içinde yaşadın;
Derdime derman diye...

Hamdi IŞIKLI

Yeni romanımız:

Beyaz Selvi

Halide Nusret Zorlutuna

Çok ince kadın şairimiz Halide Nusret Zorlutuna'nın (ÇINARALTI) için hazırladığı bu güzel romanı pek yakında tefrikaya başlıyacağız.

394

YİNE O MESELE

Mahut Hiyanet Vesikası

(Baştarafı 10 uncu sahifede)

Evet bu eseri Şemsettin Saminin kardeşi Nâim bey yazmıştır. Merhumun aziz ruhu namına tashihini dilerim. Şemsettin Sami nankör değildir!

Hem de bunu gayet tabii bulmak lâzımdır. Zira her millet kendi namına propaganda yaparken hiç kimseye hesap vermiye mecbur değildir. Alman ve Ruslara mâni olabilir misiniz? Binaenaleyh sinirlenmiye lüzum yok. Arnavutluk kendi millî benliğini idrak etmiş bir millet olarak tanınıyor değil mi?

Sonra hatırlanması gereken bir nokta daha var:

Her millet yetiştirdiği büyükleri ile övünmek ister. Hususile ki Şemsettin Sami ırkan Arnavut ve kardeşi Arnavutluğun 1 No. lu milliyetçisidir. Bu itibarla Arnavutların Ş. Samiyi Arnavut göstermek istiyecekleri gayet tabiîdir. Fakat ne yazık ki (!) Ş. Sami ile ancak biz Türkler övünebiliriz. Arnavutlar onu istedikleri kadar benimsesinler:

(Âyinesi iştir, kişinin lâfa bakılmaz,
Şahsın görünür rütbei aklı eserinde...)

Bu yazıları Çınaraltının kıymetli sayfalarında neşredeceğinizi umarak başka mecmuada yazmıya lüzum görmüyorum. Derin saygılar efendim.

Dr. N. Pasinli

Kırk küsur bin lira

Levazım ikinci şube, Harbiye Nezaretinin alt katındaki los odalardan birindeydi. Kapıdan girince, salaştan kulübemsi bir yer görünür. Burası şubenin veznesidir. Karşısındaki tek pencereli höcrede müdür muavini oturur. Rütbesi Binbaşıydı. Fakat kır saçları, kanburca uzun boyu ona sivil bir adam hali veriyordu. Bazan memurların ayağa kalkmak ister gibi yaptıklarını görürsünüz. Bu sırada müdür muavini içeriye girer veya höcresinden dışarı çıkar. Bu girip çıkmalar, iş icabı günde bir kaç defa tekrarlandığı için ayağa kalkılmaz, sade biraz kımıldanılır. O da memurların rahatsız olmasını istemiyormuş gibi elile «oturun!» diye işaretler eder.

Levazım ikinci şube, resmî bir daireden ziyade, bir Şark pazarını andırıyordu. Masalar pencerelere kadar yanyana sıralanmıştır. Her cinsten erzak müteahhitleri bütün gün bu masaların etrafını dolaşırlar. Kâğıtlarını araştırır, memurlara haddinden fazla iltifatlar ederler. Paralarını alamıyanlar sızlanmıya başlar. Mukaveleler çıkarılır, itirazlar, münakaşalar olur. Bu masalardan birinde alaturka bir hokka takımı görürsünüz. Ak sakallı bir zat, elindeki kamış kalemle, eski biçim dizinde yazı yazar. Kalemdekiler ona «beybaba» derler ve saygı gösterirler. Resmî giyinmeyişinden de anlarsınız ki, harp dolayısile kadroya alınan mütekait bir memurdur.

En çok gürültü, onun yanındaki masadan gelir. Habeş tipinde birinci sınıf bir kâtip yüksek sesle konuşur. Bazan çok naziktir. Yanına gelenleri ayakta bırakmaz. Sağ tarafındaki boş sandalyeye oturtur. Yaldızlı sigaralarından ikram eder. Çarçabuk derkenarlarını yazar, müdür muavinine imzalatır. Bunlar karşılıklı temennalarla paralarını almak için veznеye koşarlar. Bazan da devlet otoritesinin bütün sertliğini takınır. Yalvaranların suratlarına haykırır. Şubedeki en mühim masanın, muamelât masasının âmiri olan bu cerbezeli birinci sınıf kâtip, işgüzarlığiyle, bir de çok şık giyinişiyle öbür memurlardan ayrılıyordu. Yaldızlı sigaralar içerken, arkadaşlarının ona tuhaf tuhaf baktıklarını gördüm.

Bir aralık höcresinden çıkan müdür muavini tam benim önümde duraksar gibi oldu. Hemen ayağa kalktım. Bana da, öbürlerine yaptığı gibi oturmamı işaret etti.

Artık şubenin malı olduğumu hissediyordum. Masa âmirim Ömer beyden memnundum. Çok terbiyeli, çok nazik adamdı. Fakat vazifemi merak ediyordum. Şayet bir hesap işi ise!.. Yapacağım kara cümleden ibaret bile olsa felâketti. Rakamları alt alta getirmek bir istidat meselesidir. Bazıları nasıl doğru bir çizgi çizemezse, ben de rakamları bir türlü hizaya getiremem. Böyle olunca da hesap doğru çıkmaz. Tek başıma bütün defterleri altüst edebilirim.

O gün öğleye kadar işsiz oturdum. Öğleden sonra Ömer bey:

— Affedersiniz, dedi, bugün misafir sayılırsınız ama, iş çıktı, biraz çalışacağız!

Bir kaç dakika ortadan kayboldu. Onu, kocaman bir kasa defterile bekliyordum. Birdenbire kapının eşiğinde gördüm. Kısacık boyile arkaya doğru eğilmiş, ellerini göbeğinin altında kavuşturmuş, boynile ellerinin arasına sıkıştırdığı üç sıra para paketini çenesile tutmıya çalışarak geliyordu.

İçimden:

— Eyvah, mahvoldum!

Dedim. Paketleri masaya bıraktı. Bir liralıklar, iki buçuk liralıklar, beş liralıklar, on liralıklar, elli liralıklar... Hepsi kırk küsur bin lira.

— Sayarken dikkat edin, dedi, bazıları pislikten birbirine yapışır. Eksik çıktı diye iki defa sayarsınız.

Önüme biraz zamklı kâğıt k du:

— Çok yırtık olanları da, size zahmet ama, bunlarla yapıştırıverin!

— Arkası var —

YENİ ÇIKTI

ORHAN SEYFİ ORHON

Kulaktan Kulağa

Orhan Seyfi Orhonun günün vakalarına dair yazdığı fıkraları, istihzaları, hicivleri, tenkidleri bir araya toplıyan bu kitabı okuyunuz!

Fiatı 50 kuruş

Yaylâ Türküsü

Halide Nusret ZORLUTUNA

En ince, en san'atkâr kadın şairimiz Halide Nusret Zorlutuna'nın en seçme şiirlerini bir araya topladığı bu eşsiz şiir mecmuasını bütün edebiyat severlere tavsiye ederiz.

Fiatı 50 kuruş.

Satış yeri: İstanbul, ÇINARALTI İdarehanesi.

MASKELER AŞAĞI

«En Büyük Tehlike» nin İçyüzü

Yazan: O. S. O.

Fiatı: 30 kuruş